

Науменко Н. В.

Національний університет харчових технологій

ЕЛЕМЕНТИ НАРОДНОЇ ПОЕТИКИ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ІНТРЕПРЕТУВАННІ ПОДІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ 1918–1920 РОКІВ

У статті проаналізовано поетичні твори, присвячені знаковим подіям української історії першої третини ХХ століття, передусім Національно-демократичній революції 1917–1920 років та битві під Крутами у 1918 році. Очевидно, що в писемних творах різного жанру осмислення історичних подій має свої форми, свої співвідношення реальності та вимислу, свої принципи синтезу концептів наук і мистецтв у показі події, висловлення авторського ставлення до неї. Оскільки поезія як літературний рід включає вагомий масив суб'єктивності, остільки й її історичний та історіософський вимір вирізняється співударами та водночас унісономі зовнішніх подій та внутрішніх течій думки автора, який береться показати реалії сучасної йому історії.

З цієї точки зору, в дослідженні писемного віршованого твору на історичну тематику вбачається доцільним звернення до фольклорних першобразів, їхніх формозмістових домінант, які під пером поета набувають нових конотацій. Передусім це komponування твору за правилами «зв'язку часів», при якому сучасна авторові подія розглядається у зіставленні з подіями попередніх століть, а також реаліями інших країн (тут хрестоматійним стало порівняння бою під Крутами з битвою при Тернопілах, загону з 300 гімназистів – із легендарними трьомасами спартанцями, які зупинили перське військо).

Не лише змістові, а й формотворчі риси фольклорної поезії в аналізованих творах, серед яких – вільний вірш народних дум, алюзії до міфології, синтез монологічної та діалогічної мови у межах ліро-епічної оповіді, сенсорні (зорові, слухові, тактильні) образи, застосування інших народнописемних тропів і фігур – зумовлюють візіонерський характер кожного окремого твору, можливості спроеціювати його на реалії нашого сьогодення, передусім повномасштабну війну Росії проти України, дозволяють авторові та дослідникові перетворити показану подію на архетипний образ визвольного руху.

Ключові слова: історія, поезія, поетика, віршування, фольклор, дума, верлібр.

Постановка проблеми. Історико-літературний процес в Україні першої третини ХХ століття являє собою складну динамічну систему. Внаслідок творчого переосмислення здобутків новітньої європейської естетики та посиленого інтересу до прадавніх міфо-фольклорних символів виникають водночас різні парадигми художнього осягнення світу, своєрідно виявляючись в осягненні історичних подій минулого та сьогодення авторів, а також дозволяючи їм окреслити візії майбутнього.

Актуальність історичної, зокрема антимілітаристської, теми в літературі з новою силою постала в наші дні, коли з 2014 року на Донбасі ведуться воєнні дії під орудою тих, хто донедавна називав себе «старшим братом» для українців, а вже у 2022-му, внаслідок повномасштабного вторгнення російських військ та розпочатого ними «ядерного шантажу», над світом нависла серйозна загроза третьої світової війни. І якщо

історія, згідно з відомою приказкою, учить нас того, що вона нічого не учить, то корисно було б звернутися до красного письменства, котре здатне вплинути на свідомість сучасника чи не сильніше, ніж історичні писання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Художня література є важливим засобом, що допомагає відобразити історичні події, зворушити душу. Саме це джерело історичних знань має невичерпні можливості для осягнення минулого у художніх образах. Література починається з Людини – свідка або учасника історичних подій, героя або ліричного персонажа твору, його моралі, роздумів, почуттів, діяльності, місця та ролі у суспільстві.

Аналітично-критичний дискурс текстів на історичну тему в сучасному українському літературознавстві представлено працями Лідії Александрової, Стефанії Андрусів, Є. Барана, А. Гуляка,

М. Ільницького, Ф. Кейди, Д. Пешорди, Олени Проценко, М. Сиротюка, М. Слабошпицького, В. Чумака та інших авторів. «Уявлення про минуле ніколи не буває статичним пунктом, а його змінність добре відображає динаміку самосвідомості літератури», – говорить Я. Поліщук [11, с. 31], і це є чинником різночитань у сприйнятті однієї історичної події представниками різних стилів, родів та жанрів літератури. У ключі рецептивної естетики цю думку розвиває Марина Васильєва у статті, присвяченій інтерпретуванню історичних подій у літературі для дітей: твір на історичну тему не має виразної адресності, він може бути однаково цікавим і дітям відповідної вікової категорії, і дорослим [2, с. 25]. Причому це стосується як прозових, так і віршованих текстів.

Цікаву тезу висловила Юлія Мельнікова у статті «Гене́за історичного роману в українському літературознавстві як однієї з модифікацій жанру»: «...історична проза була справою швидше істориків, ніж письменників». Жанрові ознаки її, за спостереженням дослідниці, не завжди відповідали літературному канону, переповнювалися документальними описами побуту, звичаїв, битв, географічними спостереженнями, філософськими роздумами, інтерпретаціями міфів [9, с. 56]. Саме в цьому контексті під час дослідження літературного тексту на історичну тематику вбачається логічним звернення до фольклорних архітворів, у яких реальні події показуються з елементами авторського домислу та вимислу, поетичними вкрапленнями, посиланнями на міфічні сюжети.

Формулювання цілей статті. Варто зауважити, що переважна більшість наукових досліджень стосується сучасної історичної прози – як малої, так і великої, а в останні роки – й драматургії. Розвідки про інтерпретування знакових подій історії в поетичному дискурсі ХХ – початку ХХІ століть є спорадичними. Тому метою цієї роботи є з'ясувати шляхи інтерпретації фольклорних жанрів, народнопоетичної образності та версифікації в осмисленні українськими ліриками сторінок історії початку ХХ століття, у тому числі в зіставленні зі зразками давнього героїчного епосу.

Виклад основного матеріалу дослідження. За твердженням Ю. Лавріненка, найяскравіший приклад синтезу різних стильових парадигм – символізм-музика та символ, імпресіонізм-колір, експресіонізм-рух – подає Павло Тичина в поемі «Золотий гомін» [7, с. 947]. Головною версифікаційною ознакою її став вільний вірш – «новація», за висловом Яра Славутича [12, с. 270], як для сучасників, так і для дослідників: адже «почат-

ківці не пишуть верлібром – це форма найскладніша, вона відразу виявляє поверховість думки й почуття» [5, с. 8].

Однак слід зважити на органічну іманентність верлібру національній літературі, яку спостеріг О. Жовтіс [5, с. 37]: вона виявляється на всіх етапах розвитку українського письменства, починаючи від народних дум, обрядових пісень і завершуючи сучасними зразками вільного вірша. Часопросторовий, історичний і культурний контекст, у якому розгортається оповідь «Золотого гомону», залучає ряд інтертекстуальних мотивів, алюзій і ремінісценцій, які на тлі початку століття отримують нові змістові приращення.

За один з прототекстів тичининського шедевра править «Слово о полку Ігоревім». Наявність символізму, метафоричних образів, уособлення абстрагованих понять, введення у виклад монологічної та діалогічної мови, риторичних вигуків і запитань, прийоми порівняння й паралелізму, антитези, ритмічна організація мови, що виражається у повторах, – усі ці формозмістові особливості, виявлені дослідниками давньої української літератури в «Слові...», спостерігаємо й у «Золотому гомоні» [10, с. 220]. Крім цього, подібність обох творів виявляється й у застосуванні Тичиною епітета «золотий» із його семантичними відповідниками – як праслов'янськими, так і індивідуально-авторськими: «сонце», «вогонь», «радість», «сміх», «самоцвіти», «жертвопринесення», «опромінений», «ясний», «творчий».

Це дозволило зробити висновок, що найбільш придатною формою викладу в «Золотому гомоні» вбачається саме верлібр – як завдяки схожості з давньоукраїнським віршем, так і тому, що рядком тут може стати одне-єдине слово, внаслідок чого посилюється його змістове й емоційне навантаження:

*Над Сивоусим небесними ланами Бог
проходить,
Бог засіває.
Падають
Зерна
Кришталевої музики* [14, с.49].

Як твердить переважна більшість дослідників «Золотого гомону», поема – «неперевершений образ відродження людини й нації як духовного організму» [7, с. 945; 12, с. 269]. І хоча йдеться тут про події української визвольної боротьби початку ХХ століття, часовий вимір оповіді включає в себе й давн минуле – пророцтво Андрія Первозванного про заснування Києва, прийняття християнства – «дзвони Лаври та Софії», і водночас показує візію

майбутнього – як події на Майдані Незалежності 2004 та 2013-2014 років, так і повномасштабну агресію Росії в Україні 2022 року:

*То десь із хуторців і сіл ідуть до Києва –
Шляхами, стежками, обніжками.*

*І б'ються їх серця у такт –
– ідуть! ідуть!*

*Дзвенять, немов сонця, у такт –
– ідуть! ідуть!* [14, с. 54].

Композиційними засадами «Гомону» можна вважати двосвіття – протистояння світлого й темного, радості й лиха, тривимірність – осмислення минулого, погляд на сучасне й бачення майбутнього. Загалом слід розглядати поему як філософський твір, оскільки в ній очевидно є триада «теза – антитеза – синтез», як історіософський – адже в ньому історичні події показано як з позицій об'єктивності, причиново-наслідкових зв'язків, так і з елементом авторського бачення, осмислення їх розвитку. Попри поразку української визвольної боротьби 1917 року, закінчення тичининської поеми оптимістичне – нація чує, як «золоті джерела скресають під землею», як «самоцвіти ростуть у глибинах гір», і ті, кому дано було це почути, врешті-решт здобули перемогу.

Розумінню тичининського «Золотого гомону» як індивідуально-авторського бачення України сприяє також його народнопоетична кольористика. Окрім золотого, який є прадавнім кольоровим лейтмотивом, у поемі поєднуються «сонце і блакить» – барви національного прапора, які, в свою чергу, синтезуються в зелень, нерозривно пов'язану з весною, сміхом, радістю:

І засміялись гори,

Зазеленіли... [14, с. 49, 50].

Антитезою світлим оптимістичним кольорам є «чорний бездушний птах», який «із гнилих закутків душі, Із поля бою прилетів» – алюзія до орла з поеми «Кавказ» Т. Шевченка, яка водночас видається символічним аналогом новітнього російського танка «Чорний орел». Однак образ птаха є двоїстим – крім символу темних сил, ми помічаємо й «голубів», одвічних носіїв миру:

Витай же ти нас з сонцем, голубами.

Я дужий народ! – з сонцем, голубами.

Притчово-біблійна мова поеми, яка синтезує стиль давньоукраїнського епосу, народних дум, вітменівського вільного вірша з переосмисленням традиційних символічних образів, забезпечує міфоетернальність її хронотопу – «безконечність» шляхів, стежок, обніжків, якими йдуть не лише персонажі «Золотого гомону», а й читачі, витворюючи завдяки коротким уривчастим фразам із

автологічних народнописаних образів кожен свої символи.

Окрема часопросторова символічна деталь викликає в оповідача, а відтак – у ліричного героя та читача певні думки та переживання, які, за висловом І. Франка, продукують ширше коло асоціацій. Завдяки їм у творі сумішуються минуле (далеке й близьке), теперішнє й майбутнє, замкнений і відкритий простори; виникають ремінісценції до різноманітних історичних та культурних епох, подій, постатей та творів; розширюється діапазон значень традиційного образу-символу. Так, золотий гомін над Києвом – конкретна часопросторова деталь, лейтмотив, який завдяки авторським перетворенням, у поєднанні з символічними образами різного ґатунку, вивершується в символ вічної молодості, неподоланності українського народу:

Я – молодий!

Молодий!

Не так давно минуло 100 років від битви під Крутами, що відбулася 29 січня 1918 р. «В оточення потрапив загін із 300 гімназистів, які всі загинули. Їхня смерть здобула їм почесне місце в українському національному пантеоні», за висловом Ореста Субтельного [13, с. 307].

Ставлення літераторів першої третини ХХ століття до битви під Крутами неоднозначне – від визнання її поразкою визвольної війни до ствердження неподоланності духу українського народу. Є. Маланюк у праці «Крути: Народина нового українця» стверджує: «...Це були народина справжньої легенди... Колишній Тичина надзвичайно влучно уняв той момент в однім із найкращих своїх віршів («Одчиняйте двері – наречена йде...». – Н.Н.). З блакитно-голубою візією України, що мала при хоралах у сьйві і квітах прийти на шлюб і весілля, – треба буде попрощатися...» [8, с. 10]. Про що й ідеться у поезії «Війна»:

Немає, каже, ворога

Та й не було.

Тільки й єсть у нас ворог –

Наше серце.

Благословіть, мамо, шукати зілля,

Шукати зілля на людське божевілля... [14, с. 33].

Протилежну точку зору представляє Богдан-Ігор Антонович, передусім у «Крутянській пісні», створеній 1937 року:

Спом'янімо в пісні славу Крутів,

Найсвятіше з наших бойовищ!

Крути! Крути! – смолоскип в майбутнє.

Підійmemo наші душі ввиш!..

Крути! Крути! Мужність і посвята,

*Вірність, що міцніша понад смерть.
Крути! Крути! Горда і завзята
Кличе пісня і веде вперед!* [1, с. 277].

У присвячених героям Крут поезіях О. Бабія, Б.-І. Антонича, Б. Бори, Оксани Лятуринської, П. Тичини, наших сучасників І. Гнатюка, О. Ющенко, В. Рафальського, І. Яворського, а також у народних піснях спостерігаємо композиційні та образні риси, виявлені дослідниками в українському героїчному епосі, зокрема й у згаданому вище «Слові о полку Ігоревім». Помітні й традиційні для деяких народних дум завершення – звернення до Бога:

*Утверди, Боже, люду царського,
Народу християнського,
Війська запорозького,
Донського,
З усією черню дніпровую,
Низовою,
На многія літа,
До кінця віка!* [дума «Самійло Кішка». 4, с. 37].

*Прийми їх до Себе!
Прийми в свою Славу!
А нам від цих Триста,
О Боже, благаєм!
Любові дай вчитись
До рідного Краю!* [Леся Храплива. «Молитва». 3, с. 289].

Ці художні прийоми «покликані допомогти закарбувати текст у пам'яті його виконавців (і реципієнтів. – Н.Н.), ...виокремити епічне слово з повсякденного мовлення [10, с. 221].

Історичними паралелями до подвигу студентів під Крутами літератори та безіменні автори народних пісень визначають протистояння трьохсот спартанців під Термопілами:

*Не шукайте Термопілів,
Тільки Крути спогадай,
Де спартанці-українці
Полягли за рідний край...* [Народна пісня. 3, с. 293],
татаро-монгольське завоювання:
*Зненацька, що це, що це чути,
Це знову наїзд диких орд.
На досвітках прийшов збагнути,
Питання «бути чи не бути»,
Без війська, без своїх когорт* [Народна пісня. 3, с. 245],

визвольні війни під проводом Богдана Хмельницького:

*Ви нас мало, погано затуркали,
Ви не знали, нащадки хозар,*

*Що в нас в жилах пожежі батуринські,
Що там Умань, і Крути, й Базар!*
[М. Грива. «Від Батурина до Крут». 3, с. 243].

Усі ці історичні паралелі прозирають у вірші «Під Крутами» Олеся Бабія. Тут образ конкретної події твориться із залученням цілої низки народнопісенних мотивів: «на сполох сурмлять сурми», «орда йде дика», «з півночі градові тучі впадуть на наші ниви народні», «гримлять стріли мрачної днини». Спостерігаємо тут і алюзії до відомих літературних творів: «... скигнить чайка в степу німому, що гніздо звила ось при дорозі» (історична пісня, вірогідним автором якої є І. Мазепа), лірики Павла Тичини:

*Ще тільки вчора – прапорів море,
Побідно грали дзвони в Софії,
А нині, нині – горе нам, горе!
Знов Боголюбський йде з Московії...*

Постать Андрія Боголюбського виникає тут як метонімія «московського завойовника», що також говорить про спорідненість поезії О. Бабія з народною піснею та епосом. Показ протистояння двох сил (українці – більшовики), двох часових вимірів (вчора – сьогодні) вивершується у риторичній фігурі – утвердження безсмертя подвигу:

*Всі ви спочили в темній могилі,
Та нас в неволю не завернути.
Бо і в нас були вже Термопілі,
Бо впало триста ген там, де Крути!* [3, с. 235].

Порівняймо, наприклад, із піснею «Ой з-за гори, з-за лиману», котра особливо актуально звучить сьогодні:

*Ой летіла бомба московська,
Серед Січі впала;
Хоч пропало Запорожжя –
Слава не пропала!* [4, с. 133].

У народнопісенному ключі подає своє бачення битви під Крутами Оксана Лятуринська, якій належить твір із промовистим заголовком «Дума про скривавлену сорочку»:

*Гонить, гонить з півночі вітер хмари сіверські,
Тяжкі, темно-сивії... Глянь, затишний південю!*

Ось-ось блиснуть блискавки, сплять поле гискрами,

Вдарять громи частії – не злічити втратоньки!

*Решту град присипає, вихор десь розтріпає –
Стане пуста в краю з цвітом та врожаєм...* [4, с. 263].

Вірш Оксани Лятуринської характеризують традиційні усталені риси народної думи – паралельний уклад речень, тавтологічні звороти,

віртуозне внутрішнє римування і, що особливо важливо, – особливий ритм думки, рівномірний наплив напруги, який зростає аж до крещендо:

*Не в двобою рівнім лицарі зустрілись,
По законах честі зброєю схрестились.
Не чужинні води, спливши з гір високих,
Обнялися дружно в заводях глибоких –
Ой, вороже військо силу дужу вкрало,
Стало переможцем... рознесло, забрало...*

Відчувається у цих рядках і вплив «Слова про Ігорів похід», зокрема «Плачу Ярославни»: «Розстелись, китаїко, жалібний кольоре! Відгукніть жале, гаї, дальні гори!.. Байдужая ноче, ти стлумила стогін; Ти, прикривши очі, погасила вогник... Тихим сном спокійся, сину мій єдиний; Не виходь з могили, відпочинь віднині» [3, с. 264–265].

Окрім сполучення у сюжетній лінії «Думи..» кількох фольклорних жанрів – історичної пісні, билини, замовляння природи, голосіння – спостерігаємо цілком несподіване відкрите закінчення, де зустрічаються світло й темрява, минуле й майбутнє, християнські та рідновірські релігійні концепти – образи, з яких твориться постать нового героя-рятівника:

*У престола спокій, божські тихі кроки:
Миро та бальзами на рани глибокі..
Материне серце, Богом оділляте,
Одяглось безсмертям в світло-сяйні шати –
В синову сорочку вбрався грізний месник,
Той, що меч відточить, з ворогами схрестить...* [3, с. 266].

Прикметним у поетичному осмисленні трагедії Крут є хронотоп тичинівського «золотого-мінного» Києва. Твір, де просторово-часовим символом стає українська столиця, – компонент первообразу Великої Русі-України [10, с. 223]. Порівняймо:

*Над Києвом – золотий гомін,
І голуби, і сонце!
Внизу –
Дніпро торкає струни...* [П. Тичина, «Золотий гомін». 14, с. 48] –
із написаним 1918 року віршем Богдана Бори «Прославлення», який за ритмічним і образним ладом можливо зарахувати до жанру історичної оди:

*Над степами вітри голубі
І пісні золотої пшениці...
Україно, поклонися тобі
У твоїй сивочолій столиці!*

*В Петрограді твої-бо полки
Самодержцям шляхи обірвали,
І софіївські срібні дзвінки,
Як відлуння віків, заспівали* [3, с. 238].

Композиційними засадами обох творів можна вважати двосвіття – протистояння світлого й темного, радості й лиха, тривимірність – осмислення минулого, погляд на сучасне й бачення майбутнього. У Павла Тичини:

*То десь із хуторців і сіл ідуть до Києва –
Шляхами, стежками, обніжками.
І б'ються їх серця у такт –
– ідуть! ідуть!
Дзвенять, немов сонця, у такт –
– ідуть! ідуть!* [14, с. 54].

У Богдана Бори:
*Розкувався народ-богатыр,
Пробудилася сила народу.
Вже замало в Східни сокир,
Щоб спинити лавину походу...* [3, с. 239].

Загалом слід визнати обидва твори філософськими, оскільки в них очевидно є триада «теза – антитеза – синтез», історіософськими – адже в них історичні події показано як з позицій об'єктивності, причинно-наслідкових зв'язків, так і з елементом авторського бачення, осмислення їх розвитку. Попри поразку української визвольної боротьби 1917-1918 років, закінчення творів П.Тичини та Б.Бори оптимістичні – нація чує, як «золоті джерела скресають під землею» і «самоцвіти ростуть у глибинах гір» (П. Тичина), сподівається, що «...відкриються в соняшний вік Голубій Непокірниць брами» (Б. Бора).

Звернення деяких авторів до фольклорного віршування в художньому осмисленні теми Крут зумовило й появу в цьому контексті вільновіршових творів. Адже вільний вірш дозволяє «не просто зафіксувати те чи інше явище сьогодення життя, а й схопити його в русі, в розвитку, втілити глибинний зв'язок часів» [Науменко].

Таким твором є поезія «Під Крутами» Уляни Кравченко:

*Радуйся, земле,
чорна, кріпка,
Тіло і крові причастя приймаєш...
Кров'ю насичене лоно твоє
Зродить Титана,
Велетня помсти,
за скоєну їх смерть!..* [3, с. 250].

Уляна Кравченко вдається до вірша, що його Наталія Костенко визначає як «вірш Івана Франка»: з поліморфним фоном, активним варіюванням класичних і некласичних розмірів [6, с. 125],

з незвичайним графічним оформленням (нерівний лівий край) та позасхемними наголосами: «за скоєну їх смерть», «полум'ям блиск весь // віддали могили». Водночас не можна не помітити схожості з давньогрецькими гекзаметрами – у домінуванні дактиля над іншими метрами, що й надає короткому за обсягом (4 строфи, 22 рядки) твору епічного змісту:

Земле, могило!

В тобі та слава стрілецька – не згине...

Чину не згине краса...

Через весь вірш проходить ідея неподоланності життя, ідея смерті як початку нового. Саме тому на початку вірша й звучать слова колядки: «Радуйся, земле» та виникає мотив причастя як прилучення до Божества, а наприкінці зливаються в одне символічне ціле – сподівання на нового героя – деталі «могила» та «колиска», подібно до «Думи про скривавлену сорочку» Оксани Лятушинської:

Ті, що під Крутами в бою упали,

Могили знайшли:

Але колискою стане могила...

Зродиться Волі Жрець і Герой! [3, с. 250].

Висновки. Поетичні твори, ключовою в яких є історична тема, можуть варіюватися за жанром – від віршованих новел, легенд, пісень до розлогих

епічних та ліро-епічних полотен; за версифікаційною системою – від стилізацій фольклорних жанрів (народних дум, історичних та обрядових пісень) до оновленого вільного віршування. Завдяки цьому автор отримує змогу показати одну й ту саму подію в загальному історичному контексті, водночас надаючи їй елементів власного художнього бачення та оцінки.

Так, ліричні та ліро-епічні твори, які є художнім показом однієї з подій української визвольної боротьби початку ХХ століття – битви під Крутами, охоплюють незмірно більший часовий пласт – від Давньої Русі до незалежної Української держави. Активне вживання елементів давнього героїчного епосу та ліро-епосу, серед яких – сполучення історичної правди та художнього вимислу, поєднання різних часопросторових вимірів у межах ліричної оповіді, жанрові та мовні особливості твору, – у сув'язі з сучасними авторами світоглядними концептами дозволяє утвердити показану ним подію як символічний, можна сказати – й архетипний образ визвольного руху на тлі різних періодів розвитку національної історії та літератури, особливо у наші дні, коли поетичне слово у війні з набагато численнішим ворогом має чи не більшу силу, ніж новітня високоточна зброя.

Список літератури:

1. Антонич Б.-І. Велика гармонія (Модерністична поезія ХХ століття). Київ : Веселка, 2003. 352 с.
2. Васильєва М.В. Історичний факт і подія в українській літературі для дітей та юнацтва: від давнини до сучасності. *International Academy Journal Web of Scholar*. 2019. Vol. 9, issue 39. P. 25–32.
3. Герої Крут: Лицарський подвиг юних українців 29 січня 1918 року. Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 1995. 348 с.
4. Героїчний епос українського народу. Хрестоматія : навч. посібник / упоряд. та приміт. О.М. Таланчук, Ф.С. Кислого; передм. О.М. Таланчук. Київ : Либідь, 1993. 432 с.
5. Жовтис А.Л. Стихи нужны... Алма-Ата : Жазушы, 1968. 272 с.
6. Костенко Н.В. Українське віршування ХХ століття. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006. 287 с.
7. Лаврінченко Ю.А. Розстріляне Відродження: Антологія 1917–1933: Поезія – проза – драма – есей. Київ: Смолоскип, 2004. 992 с.
8. Маланюк Є. Крути: Народина нового українця. *Нар. бібліотека «Наступ»*. Число 19. Прага : Укр. видавництво «Проблем», 1941. 28 с.
9. Мельнікова Ю.О. Генеза історичного роману в українському літературознавстві як однієї з модифікацій жанру. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2010. Випуск XXIII. Ч. 2. С. 55–66.
10. Науменко Н.В. Серпантинні дороги поезії: природа та тенденції розвитку українського верлібру: монографія. Київ: Видавництво «Сталь», 2010. 518 с.
11. Поліщук Я.О. Література як геокультурний проект: Монографія. Київ : Академвидав, 2008. 304 с.
12. Славутич Яр. Меч і перо. Київ : Дніпро, 1992. 418 с.
13. Субтельний О. Україна: Історія. Київ : Либідь, 1991. 512 с.
14. Тичина П.Г. Соняшні клярнети. Київ : Вид-во «Сяйво», 1918. 62 с.

Naumenko N. V. ELEMENTS OF FOLK POETICS IN LITERARY INTERPRETATIONS OF THE EVENTS IN THE 1918–1920 UKRAINIAN HISTORY

The article represents the analysis of poetic works dedicated to the signpost events of Ukrainian history of the first third of the 20th century, particularly National Democratic Revolution in 1917–1920 and the battle

of Kruty in 1918. Apparently, the written works of diverse genres display the different forms of interpreting a historical event, the correlation between reality and the author's invention, the principles to synthesize the concepts of science and art in showing an event and, overall, expressing the individual attitude towards it. Since poetry as the literary kind includes the significant chunk of subjectivity, then its historical and historiosophical dimensions are distinctive with the collisions and otherwise the consonances of external events and internal trends of mind of an author who sets up to show the realities of one's surrounding.

From this viewpoint, appellation to folklore prototexts and their formal and substantial dominants that acquire the new connotations under a poet's pen is expedient in research on any written verse work dealing with history. Primarily, the factor to study is the composition of a work as 'the connection of times,' which means showing the events of current time in juxtaposition with those of previous centuries and also of other histories. For instance, conceptual is the comparison of Kruty and Thermopylae battles, and 300 high school students who were shot dead – to legendary 300 Spartans who stopped the Persian troops.

Not only substantial, but also formal features of folklore poetry (including folk duma free verse, allusions to mythology, synthesis of monological and dialogical speech within lyro-epic narration, sensory – visual, audible and tactile – images, using other folk-poetry tropes and figures) would determine the visionary character of every single work, the possibility to project it on the realities of our time, primarily the full-scale war of Russia against Ukraine, and allow an author and a researcher to transform a shown event into the archetype of fight for freedom.

Key words: *history, poetry, poetics, image, folklore, duma, free verse.*